

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dohody společníků a vliv novely zákona o obchodních korporacích

Tento článek si klade za cíl popsat dohody společníků v rámci obchodních korporací (tzv. Shareholder's Agreements) jakožto vedlejší ujednání společníků obchodních korporací nad rámec stanov či společenských smluv. Zároveň se zamýšlí nad možnými dopady některých aspektů novely zákona č. [90/2021](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech, účinné ke dni 1. 1. 2021, na jejich obsah.

Obecně k dohodám společníků

Institut (vedlejších) dohod společníků obchodních korporací je velmi častým a oblíbeným prostředkem, jak si společníci [\[1\]](#) mohou upravit vzájemná práva a povinnosti nejen mezi sebou, ale také vzájemně ve vztahu k příslušné společnosti. Nejčastěji se s nimi můžeme setkat v případech poskytování investic do společností, start-upů, zakládání joint-venture struktur, ale místo mají i tam, kde je struktura určité společnosti již dlouhodobě ustálená a společníci (zejm. pokud je jejich účast nastavená 50:50) si přejí své postavení upravit podrobněji. Termín „vedlejší“ dohody, se kterým se také můžeme často setkat, znamená, že se jedná o ujednání vedle (mimo, nad rámec) zakladatelských dokumentů společností, zejm. společenských smluv či stanov. Prostředí obchodních korporací totiž v praxi zásadně preferuje flexibilitu a neformálnost, což často naráží na formalismus a rigidnost právních předpisů a kogentních požadavků na obsah zakladatelských dokumentů.

Přijetím zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen **ZOK**), resp. obecně rekodifikací soukromého práva, došlo k uvolnění a zavedení větší míry volnosti u řady aspektů smluvního i korporátního práva. Zároveň tím došlo ke zrušení jedné z mála explicitních úprav dohod mezi společníky, a to zákazu uzavírání určitých dohod o výkonu hlasovacích práv ve smyslu §186d zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen **ObchZ**). Na rozdíl od ObchZ již v režimu ZOK nejsou takové dohody (které jsou poměrně pravidelnou součástí dohod společníků, viz k tomu dále) zakázány. Naopak, ve smyslu §78 ZOK se tyto dohody považují za jeden z předpokládaných titulů jednání ve shodě, [\[2\]](#) a jediným omezením jejich sjednávání tak zůstávají obecné zákazy výkonu hlasovacích práv, jako například §426 ZOK.

Není tedy neobvyklé, že právní poměry příslušné společnosti jsou upraveny stanovami či společenskou smlouvou jen v nezbytně nutné míře (z důvodů nutnosti jejich změny veřejnou listinou a poměrně striktních zákonných požadavků na jejich obsah, nehledě na nutnost je zveřejnit) a převážná většina upravených práv a povinností mezi společníky a společností je ponechána právě na vedlejší dohodě, která často bývá poměrně rozsáhlým a podrobným dokumentem.

Jak vyplývá z výše uvedeného, v prostředí dohod společníků se pohybujeme spíše v rámci smluvní volnosti a autonomie vůle, která je pouze modifikována kogentní úpravou korporátního práva, resp. obecnými limity právních jednání (dobré mravy, veřejný pořádek apod.).

Nicméně z praxe a mezinárodního (zejména anglosaského) právního prostředí se ustálila celá řada institutů, které se v dohodách společníků více či méně pravidelně objevují v poměrně klasických

variantách, pouze s modifikacemi zohledňujícími specifika jednotlivých případů.

Typické příklady úpravy v dohodách společníků

Výše je zmíněno několik typických situací, kdy nejčastěji dochází k úpravě vztahů mezi společníky a společností právě těmito vedlejšími dohodami. Je pochopitelné, že např. v prostředí investičních vstupů, kdy společnost poskytuje prostředky externí investor, bude úprava odlišná od dohody mezi několika dlouhodobými společníky. V základních otázkách úprav se však budou oba případy spíše shodovat.

Otázky typicky upravované dohodami společníků jsou zejména:

- práva a povinnosti společníků ve vztahu ke statutárnímu či kontrolnímu orgánu, jeho navrhování, jmenování a odvolávání, vymezení práv a povinností členů těchto orgánů, zejména pokud jsou zároveň společníky;
- úprava týkající se vkladů, příplatků či jiných plnění poskytovaných společníky společnosti, typicky investic a zvyšování základního kapitálu, včetně ochrany proti „naředění“ podílu v důsledku následných investic;
- naopak úprava rozdělování zisků, zhodnocování investic, včetně úpravy tzv. exitu, tedy situace většinového nebo dokonce 100% prodeje společnosti;
- úprava nakládání s podíly, jejich omezení, otázky předkupního práva či práv a povinností souvisejících s dobrovolným či nuceným spoluprodejem (k tomu viz níže);
- otázky související s rozhodováním orgánů, hlasováním na valné hromadě, případným právem veta některého ze společníků apod.;
- otázky obchodního vedení společnosti, přípravy a schvalování rozpočtů, obchodních plánů či obdobných dokumentů; nebo
- další ujednání jako zákaz konkurence, povinnost mlčenlivosti, jiná ochranná ujednání (zákaz přebírání zákazníků či dodavatelů apod.), která jsou ale typická i pro jiné smluvní typy.

Jak již bylo uvedeno výše, v praxi se ustálilo několik institutů typických pro dohody společníků, které v nich můžeme pravidelně nalézt:

Právo spoluprodeje (tzv. *tag-along right*), tedy právo za specifikovaných podmínek vyzvat společníka prodávajícího svůj podíl ve společnosti, aby zajistil společníkovi uplatňujícímu toto právo možnost připojit se k takovému prodeji. Jedná se o právo typicky vyžadované společníkem, který nemá zájem zůstat ve společnosti, pokud by ji opustil jeden či více společníků jiných. Například za situace, kdy je podnikání společnosti osobně svázáno s jejím zakladatelem (nositelům potřebného know-how), bude zakotvení tohoto práva jistě vyžadovat investor, který se kromě své investice na obvyklé obchodní činnosti společnosti nebude přímo podílet.

Právo nuceného prodeje (tzv. *drag-along right*) je zrcadlovým obrazem výše uvedeného. Jedná se o právo prodávajícího společníka vyzvat ostatní společníky, aby se k prodeji podílu připojili a tomu odpovídající povinnost těchto ostatních společníků tak učinit. Toto právo (resp. povinnost) je velmi silným nástrojem a bude také typicky využíváno investorem, který nemá osobní zájem na setrvání ve společnosti, pokud může dosáhnout zhodnocení své investice. Často proto bývá v rámci sjednávání dohod společníků vyjednáváno zakotvení určitých omezení, např. možnost uplatnit toto právo pouze při nabízené kupní ceně dosahující násobek ročního obrátu společnosti či určité konkrétní částky. Obvyklé je také časové omezení, např. zákaz toto právo uplatnit v prvních několika letech platnosti

dohody.

Likviditní preference (*liquidity preference right*) je také typickým právem, jehož zakotvení bude vyžadovat osoba investující do společnosti. Jedná se o ujednání, na základě něhož se společnost a společníci zaváží vyplácet výnosy z prodejů či rozdělení zisku primárně investorovi, a to až do výše jeho investice, přičemž až následně budou vypláceni ostatní společníci podle poměru podílů (tzn. nejedná se o právo investora získat více, než kolik by mu náleželo standardně, pouze o právo na přednostní získání jeho podílu na těchto výnosech).

Deadlock a jeho řešení bude úprava typická v tzv. joint-venture dohodách, kdy bude postavení společníků v zásadě rovné a bude zde tedy riziko zablokování rozhodovací činnosti ve společnosti. Resp. půjde o situaci, kdy zde bude neshoda ohledně určité otázky mezi společníky, přičemž ani jeden z nich nebude mít potřebnou většinu pro prosazení svého názoru. Pokud dojde k takové situaci, mohou být upravena různá řešení s dílčími výhodami i nevýhodami. Lze je ale zobecnit v tom smyslu, že buď dojde k vystoupení ze společnosti jedné či obou ze stran sporu (odkupu jejich podílů) či bude zvolen mechanismus nalezení řešení za zachování účasti stran. Např. řešení označované jako tzv. *ruská ruleta* znamená, že jedna strana sporu nabídne druhé straně odkup podílů za určitou cenu s tím, že zároveň učiní nabídku na prodej svých podílů. Pokud ani jedna ze stran nebude chtít prodat / koupit za těchto podmínek, budou činné protinabídky se shodnými účinky, než bude dosažena přijatelná cena. Příkladem druhých variant je řešení spočívající v tom, že jeden ze společníků v případě deadlocku získá rozhodující hlas a ostatní společníci se zaváží jej respektovat a hlasovat dle jeho rozhodnutí. V úvahu přichází také úprava využívající mediaci či jiné obdobné mechanismy.

Typické pro výše uvedené příklady je, že dohody společníků tyto instituty upravují velmi podrobně a do značných detailů, kdy např. přesně vymezují kdo a do jaké lhůty učiní určité jednání, v jaké lhůtě a ze strany koho má být reagováno, jaký bude následný postup v různých případech reakcí apod. Smyslem těchto dohod totiž bývá zamezit v co nejvyšší možné míře neshodám na formálních či výkladových otázkách, které by společníky a společnost pouze odváděly od samotného podnikání či zhodnocování investic.

Výběr vhodných variant úpravy bývá často na pomezí právního a obchodního rozhodování s tím, že je nutné důkladně zvažovat, zda a jak jsou pokryty různé situace, které mohou v rámci fungování společnosti nastat. Příprava a vyjednávání dohod mezi společníky tak nezřídka může být i několikaměsíční proces.

Otázky výkonu hlasovacích práv a jmenování členů orgánů

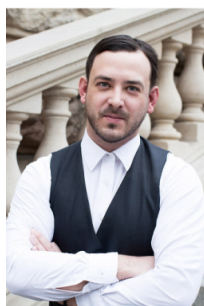
Značnou část dohod společníků obvykle představují ustanovení řešící hlasování společníků. Tato otázka již byla nastíněna výše, nicméně autor považuje za vhodné se jí věnovat do větších detailů, neboť na ni do určité míry dopadá i novela ZOK účinná od 1. 1. 2021.

Modelovým příkladem jsou situace obsazování členů statutárních či kontrolních orgánů. Tak například bude dohodou upraveno, že jeden ze společníků má právo nominovat jednoho z jednatelů a ostatní společníci se zaváží jednat (hlasovat či zajistit hlasování) na valné hromadě tak, aby tento navrhovaný jednatel byl zvolen. Jinými slovy, společníci se pro tento případ smluvně vzdají práva na autonomní výkon svého hlasovacího práva a mají povinnost hlasovat určitým způsobem. Taková dohoda je za současné právní úpravy jistě možná, dokonce se v odborné literatuře (a částečně i judikatuře) objevují i úvahy na téma, zda porušení této smluvní povinnosti ze strany některého ze společníků (a to i bez její reflexe ve stanovách či společenských smlouvách) nemůže mít vliv na platnost dotčeného usnesení valné hromady[3].

Novela ZOK v této souvislosti přinesla zajímavý institut, a to tzv. podíly (akcie) s vysílacím právem.

V prostředí s.r.o. se jedná o ustanovení §194a ZOK, které uvádí, že „společenská smlouva může určit, že s podílem je spojeno právo jmenovat jednoho nebo více jednatelů a takto jmenovaného jednatele odvolat.“ U akciových společností je obdobná úprava zakotvena v §438a ZOK pro představenstvo a §448b pro dozorčí radu. Ve všech případech platí, že počet takto volených osob nesmí být větší, než počet členů orgánu volených „klasickým“ způsobem (tedy typicky valnou hromadou).

Zatímco při užití úpravy této otázky dohodou společníků (viz výše) má oprávněný společník „pouze“ právo požadovat po ostatních společnících, aby splnili svou smluvní povinnost a hlasovali pro jím navrženého člena orgánu, při zakotvení podílů (akcií) s vysílacím právem do zakladatelského dokumentu společnosti se jedná o přímé právo konkrétního společníka jmenovat či odvolat nevázané na společníky ostatní (resp. na jejich dodržování dohody společníků). Jedná se tak nepochybně o podstatně silnější způsob, jak docílit shodného výsledku. Bude jistě vhodné v konkrétních případech zvažovat, zda v rámci nastavení vztahů mezi společníky otázku nominací členů volených orgánů neřešit tímto způsobem, tedy nezakotvit ji (byť formálněji a rigidněji, viz výše) přímo do společenských smluv či stanov, místo popisovaného smluvního závazku ve vedlejší dohodě společníků.

Mgr. Petr Possel,
advokát

Taubellegal
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

[TAUBEL LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Sokolovská 68/105,
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 226 251 057

e-mail: office@taubellegal.com

[1] V tomto článku autor užívá pro zjednodušení pouze termín „společník“, nicméně uvedené platí shodně i pro akcionáře či jiné osoby s účastí na obchodní korporaci.

[2] Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 258

[3] K tomu viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 102/2003, z literatury pak např. Novotná, M. Rozhodování o neplatnosti usnesení orgánu obchodní korporace v intencích základních zásad soukromého práva. Bulletin advokacie, č. 3, 2017.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)